

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 ft — kr.
Félévre 5 — „
Negyedévre 2 — „
Egy hónapra 1 — „
Egyes szám ára 4 kr.

Felolós szerkesztő: **Dr. Nagy Zsigmond.**
Kiadók: **Hoffmann és Társa.**

Hirdetési díj:

Nagy hasábos pélt sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű e többzori hirdetések alkú szerint jutányos áron nyelnek fel. Helyeg-díj minden külön beiktatásért 30 kr.

A zágrábi gáztett.

Bevalljuk, hogy túrtöztetni kell magunkat, amikor a zágrábi eseményekről írunk. Legyünk higgadtak és nevezzük eseményeknek a gáztetteket, a magyar zászló megaláztatását és elégetését a magyar szent korona egyik országában.

A mi trikolorunk!

Mit vétett nekik?

Megbújtak alatta rosz időkben, beakarták, védte őket és dicsőségéből mindég kivették a maguk ki nem érdemelt kvótáját.

Századokon át éltek az által, a mit ez a hármasszín jelez, hogy megmaradhattak ott, ahol fajzottak: neki köszönhetik.

Vannak karakterek, a kiket dühössé tesz az, hogy hálára vannak kötelezve és vannak, akik örjögének a bosszuságtól, ha jót tettek velök.

Csak ez a monstruozus tünemény magyarázhatja meg a zágrábi büntetteket, a melynek az okait keresi a magyar nemzet e pillanatban is.

Mit vétett a horvátoknak a mi zászlónk?

Vagy valami folt esett rajta máskülönben, nem volt-e mindég tiszta, nemes eszme fölött lengő, népek szabadságát, emberek egyenlőségét jelző.

Nem kérdezték mindezt és nem törődtek vele azok, a kik Zágráb egyik terén, nyilvánosan elégették, megrugdosztak és felvagdaltak egy magyar trikolor; a mely negyvennyolczas eredetű, lehet hogy akkor lopták el tőlünk.

A tettesekből kettőt mintának elfogták és becsukták őket.

Ha az egész Horvátországot pacifikáló magyar politikát és a diadalünnepre lerándult magyar kabinetet hüvösre teszik egy éjjelre: jóvá azzal sem teszik a dolgot, meg nem történné nem változtatják a történeteket!

És a mit a Jellasic-téren, kardos diákok elhamvasztottak, nemcsak egy háromszínű jelvény volt, hanem egy nagy illuziónk: hitünk a telhetetlen kielégíttetésében, a ragylelkűség és a békesség értékében, a bán politikájának értékében; állításai és jelentései önáltatások és hamis jelzések voltak ma mind! Az igazság az, hogy gyűlölnék bennünket általában és ádáz érzésüket nem nyomja el a magyar király jelenléte, a magyar kormány megjelenése, sőt mindakettő úgy látszik inkább kifakasztotta.

Elmélkedjünk — ha tudunk — nyugodtan, hogyan merészelték épp ebben a momentumban?

Tele akgtták fekete-sárga zászlók-

kal falaiikat és dinasztikus árajongást tette: tüntettek az összbírodalom mellett, a magyar államot, a melyhez törvény szerint tartoznak, legyalázva.

Nem a düh vezérli ezeket, hanem a ravaszság, nem a király jelenléte daczára merészkedtek, hanem éppen azért, mert az osztrák császár jelen van. Tradícióik sugja tán nekik, hogy az megvédi őket a a törvény ellen?

Vagy fölbiztatta őket az, hogy a törvényt gyengének, őrizőit gyávának, végrehajtóit ügyefogyottnak találták.

Hogy gondolatbaan is megfogamzhattott bennünk az, amit megtettek: bizonyítja, hogy az utolsóban nem tévedtek.

Ha a zágrábi események lefolyhatottak: úgy a magyar államnak tekintélye ott nincs, a kormányzó bán ereje csak egy színész succesje és a kormány bátorsága, a mely a korvát odavitte politikáit és diadalt ünnepelni — képtelen és vakmerőség.

Szép diadal és igazi ünnep ez!

Mint valami keserű guny, úgy hangzanak a király ama szavai, melyek jelzik, hogy hamarosan elmegy a horvát fővárosba. Jól érezte magát ott, szép volt minden, örvendett loyális és becsületes népének.

Ha ez nem guny — mennyit hazudhattak a felségnek, mi mindent hallgathattak el előtte! Vitték, hogy lásson — és bekötötték a szemeit.

Loyalitás!

Nem megy fejünkől ki ez a szó.

Hát az-e a loyális, mely a császári ház előtt alamoszin megalázkodik és nem az, a mely tisztelettel vallja magát az államfő alattvalójának és az állam ragaszkodó polgárának!

Bele kell nyugodni, hogy a felség öröme nem diplomatikus tény, mely a bán politikájának kompromittálását és a magyar kormány vállalkozásának szerencsétlenségét akarta csak elleplezni.

Hinnünk kell ezekben a szavakban és elfogadnunk a magyarázatot, tovább folytatnunk az öncsalást: a horvátok szeretnek bennünket. Khuen gróf providenciális férfi és a mi kormányunknak csupa genie. És nyugodtan bevárunk, a míg a meggyalázások folytatódnak rajtunk. Talán mi megszokjuk — talán ők elunják. Ellenségeinknek és a többi hasonlólág jó testvérnek mindenesetre mulatság ez.

Béke és nyugalom tehát.

A legfelsőbb királyi kézirat mondja, hogy mindezt a felmerült börtetendő események nem alterálják.

Tehát meg is büntetik őket?

Ugyan?

Vajjon merik-e?

Nem lesz-e opportunusabb eltussolni az egészet, hiszen anyagi kár nem történt, a jogrend alterálva nincs, csak a magyar trikolor t gyalázták meg a magyar király előtt!

(M. H.)

Elfogott egyetemi ifjak. Zágrában a rendőrség a legszigorubb intézkedéseket vette foganatba. A hajszát az egyetemi ifjak ellen a legerősebben folytatják. Ötöt — Radics főkolompossal együtt — elfogtak. A félhivatalos lap védelmébe veszi a rendőrséget, hogy az nem tudhatta, mi szándékuk van az egyetemi ifjaknak, de a rendőrség indolens eljárását Bánffy és Héderváry is élesen elítélte. Intézkedtek az iránt, hogy az egyetemi ifjak szabadon bocsátásának kihallgattatásuk után. A tüntetésekben részt vett csöcselék ellen a legerősebb rendszabályokhoz nyult a rendőrség és a csendőrség. Hír szerint a katonaság is készenlétben állott már, hogy ha a rendőrségnek nem sikerülne szétverni a zavargókat, úgy a katonaság szuronyát vehesse igényben hatóság.

Uj főasztalmester. A király idős gróf Széchenyi Imrét, a berlini volt nagykövetet kinevezte főasztalmesterré. Ez a méltóság tudvalevőleg gróf Csáky Albin lemondásával üresedett meg.

Mentelmi ügyek. A képviselőház menteli bizottsága október hó 22-én délután 5 órakor ülést tart, melynek tárgya: Sima Ferencz, Ugron Gábor, Ugron Zoltán, Polónyi Géza, Bartók Lajos, Horváth Gyula, Drakulics Pál, Zichy Jenő gróf menteli ügyei.

A főrendiház pénzügyi és közigazdasági bizottsága folyó évi október hó 18-án, azaz ma délelőtt 11 órakor ülést tartott, melynek napirendje volt: A bizottság jelentésének hitelesítése.

A diákság megszégyenítése. A bán ma leiratot intézett a zágrábi egyetem rektorához, melyben a diákegyesület felosztatását elrendeli és megtiltja annak a zászlónak a használatát, mely alatt a tegnapi botránynál a diákok a Jellasic-szoborhoz vonultak. Leiratában a bán azt mondja, hogy a diákok a tegnapi viselkedésük által érdemtelené tették magukat arra nézve, hogy a jövőben zászlót használhassanak, különösen oly zászlót, melyet magukviseletük által meggyaláztak.

A tegnapi botránnyok különben azt is eredményezik, hogy a közeli napokra tervezett rektori beiktatási ünnepély elmaradt.

KÜLFÖLD.

Badent programja. A lengyel klubból hallatszik, hogy gr. Badeni programbeszédében egy szóval sem fog az antiszemitáról megemlékezni. Programbeszéde egyszersmind felhívás lesz a ház valamennyi pártjához, hogy csoportosuljanak körülötte és támogassák politikáját. Beszéli azt is, hogy a miniszterelnök a költségvetés tárgyalása után a képviselőházat fel fogja oszlatni. A miniszterelnöknek ezt a szándékát a lengyel klubban nem igen helyeslik, mert attól tartanak, hogy a szabadelvűek, a kikre a Magyarországgal való kiegyezés dolgaiban meginduló tárgyalásokra szükség van, az új választások után megtizedelve kerülnek a házba.

A prágai ostromállapot megszüntetése. Az osztrák hivatalos lap mai közli végre a Badeni-miniszteriumnak azt a rendeletét, a mely a Prága városára és környékére elrendelt kivételes állapotot megszüntetve, helyreállítja a rendes közigazgatási és törvénykezési viszonyokat. A politikai amnesztiát a Badeni-kormány tehát ünnepi színezettel kombinálja, külsőleg is kifejezni akarván azt a nagy jelentőséget, amelyet első szabadelvű cselekvésének tulajdonít. Az ostromállapotnak majdnem háromszetendei kellemetlenségei után, a melyeket a dolog természeténél fogva nem csupán csak a per alá fogott agitátorok, hanem az egész Prága is megérezett, a cseh város bizonyosan maga is elfogadja a normális viszonyok újból való beköszöntését ünnepnek. Kétségtelen, hogy a kormány-intézkedésnek csak járulékos előnye az a szimpatia, amelylyel a Lajtán túl találkozni fog, de már indító oka nem lehet a politikai hatásvadászat, hanem csak a helyes kormányzati logika. A kivételes állapot ugyanis, a forrongó Prága lassu lecsillapulása után tárgyat vesztek a rendkívüli intézkedések terrorizmusa.

A leszaggett sasok kiháló specicsnek mutatkoztak és a két esztendő előtti politikai kihágások is, amelyek eleinte egészen gyilkosságokig fokozódtak, az idén már a rendőri bíráskodás mértékét sem igen ütötték meg. — Prága pacifikálva van! Ez az értelme a bécsi intézkedésnek; a pacifikáció persze egyrészt magának a pacifikációnak az érdeme, de másrészt hozzájárult ehhez az eredményhez a csehek megváltozott politikai öntudala is, amely

most már bizonyosan szakított a szertelenségekkel. Hogy a birodalmi tanácsban képviselt kiralysságok és országok nemzeti küzdelmei közepe meddig lesz ismét normális a csehek visszkedése, az természetesen bajos kérdés, — de a restitució legalább az új miniszteriumra vet némi szabadelvű arnyalatot. Prága megszabadult az állami nyomástól, most már az ifjú csehek nyomásától kell ismét óvakodnia.

Az osztrák választási reform.

Az új választási kuria létesítése teljesen ki van zárva Gróf Badeni miniszterelnök külön munkaskuriáról hallani sem akar, mert ezáltal a munkások kiváltságos helyzebe jönnének, de azt meg akarja tenni, hogy az eddigi választási jogosultsággal nem bíróknak a most fennálló választási kuriákon belől szavazási jogot engedélyez olyformán, a mint báró Chlumetzky köpviselőházi elnök nemrég tartott beszédében kifejtette. Külön munkaskuria létesítése egyébként a parlamentben is nehézségekre találta, a mennyiben erre a szükséges kétharmad többség a koalíció választási reformbizottsága által szerkesztett reformjavaslat számára nem volna megszerezhető. *A jelenlegi választási törvény teljesen épségben fog maradni és csak az 1873. április 2-iki választási szabályzat fog megfelelő módon kibővíteni, a melynek megszavazására a képviselőház egyszerű többség is elégséges.*

Anarkiéta-gyilkosság. Brüsszelben fényes nappal, a város egyik legelőkelőbb utcáján, anarkista-gyilkosság történt. A vízművek igazgatóját egy munkás megtámadta és több késszurással megölte. A gyilkos, akit a rendőrség azonnal elfogott, nyíltan az anarkizmus hívének vallotta magát.

Zágráb a királynapok után.

— A tüntetések következményei —

A zágrábi királynapok árultak el a horvát érzelmeket őszintén. Meggyalázták a magyar miniszterelnök, a magyar miniszterek és a magyar korona viselőjének jelenlétében a magyar lobogót, a magyar czimert és végig sértették Zágráb azon lakosait, kiknek magyarbarát érzelmei előttük ismeretesek — a szerbeket! És mindezt hatósági védelem alatt!

igen zavarta a giliczepár bugását. Ellenkezőleg: úgy hitték azok, hogy őket takargatja, szeltől, esőtől, orvadtártól.

Hét esztendeig lakott együtt a két gilicze meg a kánya. A világ pedig minden hét esztendőben fordul egyet.

II.

Kétféle verzió keringett a Buzáthék válóperének az okáról. Egyik hír egy aranygyopáros női kalap, másik egy közönséges tisztisapka körül forgott.

Egyik azt mondta: Vetró Örszi megkívánta azt az aranygyopáros kalapot, aztán kérte, majd követelte, vezetül meg nem kapta. Nem is kaphatta, mert akkor már egy szobán forgó özevgyaszonyé volt, — még pedig, a hogy biztos forrásból tudja: az ő ura kontójára.

A másik hír meg így mesélt:

Buzáth Laczi egy tisztii jegyzőkönyvet talált a zongorán. Mint a veszett dörömbölt aztán a felesége szobaajtáján, kezében, a jegyzőkönyvvel.

Enyhe juniusi éjszaka volt, szerelmes éjjeli pillangók röpkedtek ki s be az ablakon.

— Kié az a leveleskönyv, te némbor?

— A gazdájáé, úgy hiszem. Különbön kikérem ezt a parasztságot.

Ez volt a Buzáth leggyöngébb oldala: a paraszti származása. Földühödött.

— Hogy jön ez a hitványság ide? Érted tudni akarom, igaz jussal.

— És eldobta a könyvet.

Erzsi fölvette.

— Az enyém ez, ha tudni akarod. Szerzetem. A helyett a szalnavirágos kalap helyett: tudod?

— Jó. Majd kiegyenlítem a számlát.

A zágrábi rendőrség csak akkor lépett közbe, ha a magyar miniszterelnök utasítására a bán erre parancsot adott. Katonatisztok restelkedve beszéltek, hogy a zágrábi közbiztonsági hatóságok a legmegbízhatlanabbak, mert ott, hol a tüntetések elfojtása volna kötelességük, oda maguk is szívesen elmennek tüntetni!

A mikor aztán tegnap csordulásig megtelt a pohár, a mikor elégettek a magyar zászlót és a hőstett emlékére az elégett foszlányokat drága relikviák gyanánt elosztogatták a lelkeszek zsvivőzö honleányok között, akkor, úgy látszott, a bán is megsokalta egy kissé a dolgot és felhívatta magához a hírhedt zágrábi egyetem rektorát, hogy azt rábíra arra, hogy néhány megpubiható legénykét küldjön fel Bánffy miniszterelnökhöz és ez előtt jelentse ki, hogy az egyetem távol áll a gyalázatos zászlósertéstől.

És Spevez rektor uram csakugyan talált is három legényt, kik magukra vállalták annak a hazugságnak kijelentését, hogy az egyetemi ifjuság nem vállal szolidaritást a zászlóégetőkkel. De a bán ur ezáltal a magyar miniszterelnök n lkül tervezett. Bánffy baróban volt ugyis becsületérs és azt a három horvátot nem fogadta!

Ily pillanatnyi erély azonban már nem segít a zágrábi eseményeken. Minden perc, melyet a király a horvát főváros területén eltöltött, nyílt tüntetés volt a magyar államessze ellen.

Sárgafekete zászlók minden magán- és középületen; a kétféjű sas minden házon; a magyar szónak kínos elkerülése mindenütt, a magyar zászlók meggyalázása — mindezt csak nem lehet a magyar állameszme melletti demonstrációnak tekinteni.

A magyar minisztereket nagyon kínosan érintették a tapasztalt dolgok és a hol megfordultak, mindenütt kifejezést is adtak felháborodásuknak!

Hogy a zágrábi események után a horvát bán egy percig sem szabad tovább ott hagyni magas állásában, azt a horvát tartománygyűlésnek azon tagjai, kik egyszersmind a magyar országgyűlés szabadelvű pártjának is tagjai, magától értetődő dolognak tartják. Azt az urat el kell onnan távolítani, mert ő az, ki a magyar állameszmét Horvátországban kompro-

A „DEBRECZEN” TÁRCZAJA.**Vázlat.**

A „Debreczen” eredeti tárczája.

Irta: Móra István.

I.

Okos, eszes gyerekek tartotta Buzáth Laczit az apjától fogva a professzorokig mindenki és nagy jövendőt szántak neki. A kis város idegenből idezakadt urai szinte féltve tekintettek arra az időre, mikor ez a zseniális kölyök, mint kész ember haszakerül. Atyafi népe bolondul érte.

Bezzeg hamarost beharangoztak ennek a híres esznek. Akkor, t. i. mikor a félbeszegt legényt Vetró Erzsivel kihirdették. Egyszerre vége lett minden nimbusának.

— Hisz ez középszerű bolond.

— Nem is középszerű, hanem prima.

Pedig Vetró Örszi se rossz lány nem volt, se csunya. Sőt. Legföljebb az anyjának a vére vetett rá egy kis bizonytalan árnyékot. Amennyiben az anyját is Vetrónak hívták.

Buzáth Laczi pedig azt hitte, hogy ennél okosabban soha életében nem cselekedett, nem is cselekedhetett. És azt találta, hogy ez a félszekrakás szebb tudomány a két egyetem minden bölcsességénél.

Biztos vagyok róla, hogy akkor is ezt mondta volna, ha a két egyetem skármelyikét végig hallgatja vala. Mert nem hallgatta végig. Így is jó lett kis jegyzőnek a városforma falujában.

A fesszük mellett csendesesen üldögélt az öreg kánya, Vetró Örszinek az anyja. Nem

— Okosan teszed. De csak a magadét mert az anyám ki van fizelve.

Buzáth hajnalig lumpolt azon az éjszakán. Reggel bandával ment haza, muzsikáltatt a felesége a blaka alatt.

— Sirj, kutyá, mulass — azt morogta részeg fejjele.

Odabent a cselédek elhallgatták egy darabig a muzsikát, összeszorított nevetéssel táncoltak is rajta. Utoljára az öreg, bejáró asszony megemberelte magát, kiment, fülébe sugja a jegyző urnak:

— Tekintetes uram, nincs ám itthon a tekintetes asszony...

Buzáth nagyot hujjantott:

— Hajrá, haj! Sosa tett okosabbat.

Kaczagva tette hozzá:

— Hát a napam?

— Bizony, hogy az öreg tekintetes asszony is elment.

— No hála istennek.

— Ki látta? — kérdezte sugva.

— A Jézuska. Senkise.

— No, úgy egészen jól van Tik meg hallgattok. A ki eloldja a nyelve madzagját, azt agyonütöm. Csend legyen. Végezzétek a dolgotokat, a hogy eddig.

Ez már odabent történt. A dajka azt kérdezte utána nagy szepegeve.

— Én is, tekintetes ur, De hogy?

Buzáth Laczi egyszerre kijózanodott.

— Mit nyafogsz? A fiam is...

— Az is, tekintetes ur. Ellopták mel-

lőlem...

Az apa földordított:

— Megálljatok!... A többiért egy szót se szóltam volna.

Igy aztán megindult a válópör.

mittálja. Az, hogy ez az ur a korona bizalmával kérkedik, nem lehet akadály arra nézve, hogy a magyar kormány elítélését a legnagyobb eréllyel ne követelje, mert minden pillanat, melyet Khuen-Héderváry még tovább tölt a zágrábi báni palotában, nagy veszélyt képez Magyarországra nézve.

A képviselőházban, mely a hó 22-én tartja legközelebbi ülését, interpelláció tárgyát fogja képezni ez a gyalázatos incidens, mely a Bánffy-kormánynak is megengedi a kegyelem döfését, úgy, mint — Khuen Hédervárynak is.

Elégtételt kell szerezni a megsértett magyar közvéleménynek, s ezt a gyámoltalan Bánffy nem képes megadni.

Pusztuljon hát!

Királyi szavak.

Nem érdektelen, ha párhuzamot vonunk az egykori Janszky-féle tüntetés és a zágrábi gyalázatos merénylet között.

Ezelőtt hat esztendővel, 1889. szeptember 18. és 19-ike közti éjjel, Janszky alifőrnagy monori lakásáról letépték a fekete-sárga zászlót.

Ő felsége másnap fogadván Monor község tisztelgő küldöttségét, azt kötelességeire a következő szavakkal oktatta ki:

„Hűségük és hódolatak nyilatkozatát szívesen veszem, de reményem, hogy nemcsak szóval, hanem tettekkel is igazolni fogják azt és nem fog ismétlődni azon gyalázatos merénylet, mely a múlt éjjel történt és iparkodni fognak a tetteseket kipuhatolni, hogy azok méltó büntetésüket elvegyék és bebizonyítsák, hogy itt a rendet és csendet fentartani tudják.

Most, a király zágrábi látogatása alkalmával, a magyar zászló, a magyar királyság eszméjének szimbóluma ellen a gyalázatos merényleteknek egész sora követtetett el.

Fényes nappal házakat ostromoltak meg, hogy a magyar zászlót leszakgathassák.

Majd tüntető menetben vonultak Jella-sich szobra elé s ott lázító beszédeket mondván, a magyar királyság s a magyar király

szent és sérthetetlen jelvényének lobogóját elégették, nyelét szilánkokká aprították.

És a mikor ezek történek, akkor a király fogadja a garázdá város küldöttségét, átveszi attól a látogatása emlékére vert érmet és így nyilatkozik:

„Örömmel fogadom az ajándékot s igen halás vagyok érte és el fogom tenni emlékül szép városokra, valamint arra a dinasztikus, hazafiás, szíves fogadtatásra, mely szívemnek jól esett. Rövid idő múlva ismét meg fogom látogatni szép városukat.

Sőt ő felsége kegyessége még itt sem allapodik meg. Mielőtt elbucsznák Zágrábtól, királyi kegyelmének sugarait még egy legfelsőbb képében is ráragyogtatja a király színeit és czimerét meggyalázó városra.

Gondolatok.

Írta: Zalai Márk.

Malifikationalis törvényeink óta megsaporodtak a tanuló; de megapadt a tanítók és iskolák száma. Se baj! Nagy része úgy sem akar komolyan tudni. Nemesi levél után vágnak és nem akarnak megnevesedni.

Még a kigyók közt is akad akárhány jámbor faj; miért kételkedjünk az ember eredeti hajlamaiban. Az emberiség alaphangja nemes és jó. Csak az a vöröspótló, mely a kis agyvelejű bivalyt is önkivületi állapotba ejti — a fanatismus — súlyoszi az embereket a maró kigyó niveauja alá.

Ne szokjál, ne ragaszkodjál tulságosan, lelked minden számával senkihez és semmihez. Nem leszel kiállhatatlan pedans és nem fogsz senmit érzékenyen nélkülözni.

Urnak, bolondnak szabad volt minden. De nagy érvágást ütött rajta a mindent nivelláló korszellem és socialismus. A nyers-

pufók rikkancsokat. Mellette hevert az apja, ő meg a fiát nézte. Az esett mellü fucska olyan szívesen elnézte a szabadon mulató gyerekeket. Savanyusan bár, de el is mosolyodott néha, mikor a tömzsi Peti földhöz-földhöz teremtette a gingilangi Palkót.

— Puff! Láttad apa?
— Láttam fiam. Otromba, neveletlen kölykök.

A fiu a maga gondolatait folytatta:
— Mikor leszek én olyan erős, apám?
— Majd ha megnősz fiam.
— De nem bírnám én a Palkót földhöz vágni akkor se.

— De hogy is nem.
— Te apám erős vagy-e?
— Az fiam, nagyon erős.
Az erős ember elfordult megtörölni a homlokát.

Igazában pedig a szemét törölte.
— De szeretnék én apám meztláb járni.
— Az nem lehet. Nem vagy te paraszt.
— De én pedig nagyon szeretnék paraszt lenni, hallod-e.

E perczen a tulsó parton háboru ütött ki.
A riadalmat a Petinek a mamája rendezte. Mert elvesztek a libák. Egy ételhordó szij volt a municziója. Peti ordított, mint a szélökádó barlang.

Buzáth Lajoska remegve ölelte át az apja két térdét.

— Jaj szegény fiu. Ugy-e apám, rossz anyja van.
Mért nem kergeti el az apja, mint te az én mamámat.

Ne sirj, te erős Buzáth László.

bárdolatlan, sült parasztság, mely pénzben sem faj, hála a törvény előtti egyenlőségnek, enyhítő körülménynek vétetik, míg a testet, lelket ölt műveltség, mely idegein kívül vagytonát is pusztítja el, súlyosító körülménynek számítatik be. Ha az egyszerű paraszt durva és becsületsértő, ha csal, lop, vagy öl, akkor majd mindig holt részeg volt. Büntetését a lehető minimumra szabják. De ha egy kifogástalan kabátu, intelligens ur az ildomoságról csak egyszer felejtkezik meg, ha bánatában a kártyaasztal, vagy boros kancsó mellett bufelejtő szórakozást keres, ha a 10-szeresen ránehezű nyomorult társadalmi viszonyok a jó utról leterelik, akkor a drágán szerzett félműveltség súlyosító körülménynek tallaltatik, ha csak szerencséjére hivatalból eszeveszett örültnek nem deklaráltatik.

Sok ember erőforrását éppenséggel gyengeségének mély tudata képezi. Összpontosítva tehetségének minden apró morzsáit a kellő óvatosság és bölcs alkalmazkodás mellett nem ritkán diadalmaskodik azok fölött, kik sokoldalú tehetségeiket, erejüket túlhaladó vállalatokban könnyelmű elbizakodottsággal szétforgác-olják.

A házassági és születési esetek kedvezően nagy, a halálozási és elválási esetek kedvezőleg alacsony arányszáma képezik legbiztosabb kriteriumát egy nemzetnek anyagi, értelmi és erkölcsi fejlődésének. A féltékeny felekezettek tulbuzgóságai szükségessé tették ama kedvező arányok országos érdekeinél fogva a polgári házassággal kapcsolatos állami anyakönyvvezetést. A polgári házasság, mely épp oly korszakalkotó akár a reformatio, vasut és távirat, akkor fog legjobban beválni, ha a buzának jó magas polgári ára lesz. Erkölcsi vívmányok csak anyagi lendülettel ölelkezve indulhatnak igazi, valódi virágzásnak.

Tanügy.

Tanári székfoglalás. A debreczeni ref. főiskola újonnan választott tanarai; Dr. Bartha Béla és Dr. Kereszty Zoltán jog-

V.
Csunyául összetörte az a két-három esztendő Buzáthné. Azt mondják, a rossz élet törte meg; azt mondják, magába szállt, szeretne összekerülni az urával.

Egyik se igaz: hanem esengett a fiu után, az eljátszott fia után.

És az a lelketlen ember még csak az utcára se hozza ki, hogy utána lopózhathék, hogy láthatna.

Hanem azt a hirt aztán Buzáth Laczi se bírta lánczra kötni, hogy a kincset halálos hiba környékezte meg. Kiszabadult a hir, meg se állt az anyáig.

— Beteg a fiad, nehéz, nagy beteg.
És ez a szó biztatta, hajította, korbácsolta a lelkét, hogy elmenjen annak az embernek a házához, a fia szemét lefogni.

El is ment.
De nem eresztették be.

VI.
— Uram, az én életemet vedd el inkább az enyémet, a ki vétkeztem!

A nyolcz nap alatt megvénhedt Buzáth fohászokodott így, mikor látta, hogy ember nem segíthet.

De nem az ő élete kellett odafenn: Lajoskára volt ott szükség. Elment a mennyei érpártjára meztláb járni, karikázni, betyárokat, játszani.

Buzáth László kezéből kiesett a bosszúálló fegyver.

Az az asszony hadd örüljön! Mert hiszen örül is bizonyosan.

VII.
Két hónapig feküdt az apa beteg. Öreg apóka volt, mikor föllábadt.

akadémiai és Nagy József tanítóképzési tanár urak, hivatalukba a szokott ünnepélyességgel f. hó 26 (szombaton) d. e. 9 órákor a főiskola imatermében fognak beiktatni, s ez alkalommal, tartják meg székfoglaló értekezéseiket is.

Irodalom és művészet.

A magyar hitvalló lelkészek debreczeni emlékoszlója. Ily cím alatt jelent meg külön lenyomában a *Debreczeni Protestáns Lap* folyó évi 30-ik számának az a közleménye, mely a prot. gályarabok emlékozlójának f. évi szeptember 21-én történt ünnepélyes felavatásáról ad számot. A csinosan kiállított kis füzet magában foglalja az ünnepély lefolyásának történetét, a felavatáskor tartott beszédekét és pedig a főtiszteletű Kiss Aron püspök urét és a nagytiszteletű Balogh Ferencz theol. tanár urét egész terjedelmükben.

A protestáns irodalmi társaság igazgatóválasztmánya tegnap tartotta a nyári szünet óta első ülését Szász Karoly elnöklete alatt, Szóts Farkas, a társaság új titkára jelentést tett arról, hogy a „Koszorú” című népies vallásos iratokból tíz újabb füzet jelent meg öt-ötezer példányban. Az új sorozat írói tiszteletdíjat, mintegy 300 forintban, ismét Hegedűs Sándor orsz. képviselő, a társaság áldozatkész alelnöke, fedezte a sajátjából, miért neki a választmány jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Hegedűs felajánlotta, hogy a jövő évi népies kiadványok írói honoráriumait is ő fogja fedezni. Az ezután kiadandó vallásos népiratkákat a társaság, Bethy Zolt indítványára, képekkel fogja illusztrálni. A pártfogó, alapító és rendszeres tagok számára könyvilletmény fejében a választmány lefordította Suthord, lipcei professzor híres munkáját: „Die Moral des Christenthums”. A fordítással Csiki Lajos debreczeni teológiai tanárt bízták meg. Millenniumi kiadvány gyanánt hasonlóan (facsimile) közrebocsátja a társaság történeti nevezetességű *Herczegszőlősi kánonok*át, melyeknek sajtó alá rendezésével, megfelelő kritika történelmi bevezetésével Mokos Gyula tanár immár el is készült. — A folyó ügyek során tudomásul vették, hogy a társaság *Protestáns Szemle* című havi folyóiratát szeptember óta az új titkár Szóts Farkas szerkeszti, s hogy a nyáron elhunyt Losonczi Szijgyártó Sámuel a társaságnak végrendeletileg 400 forintot hagyott.

Kikocsizott a temetőbe. A sirkerítésük be volt borítva virággal. Szárazzal, hervadóval, frissel.

Odaszólt a cselédnek:

— Ti hoztatok ezeket a koszorukat?

— Nem.

— Hát kicsoda?

A temetőcsész bamba pofát csapott: Ő nem tudja; bizonyosan valaki.

— Barom...

Másnap, harmadnap, tizednap: mindig új virágok takarták a Lajoska keresztjét. Buzáth László ket napig leste azoknak a hozóját. Nem győzte kivárni. De reggelre megint volt ott friss koszorú.

— Tehát éjjel jár valaki De ki?

Azon az éjszakán megtudta Buzáth László hogy ki hordja ide a virágot. Megfogta a látogatót, bele nézett a szemébe.

Mit keresel itt? Enyim ez a sir. Eredj.

Az asszony fölemelte a mutató ujját.

— Nem igaz. Enyim is úgy, mint a tied.

Főldből törvény adta vissza, mint aki elvette. Nem parancsolsz bőle többet. Szabad már szeretnem.

Nem is parancsolt Buzáth László, hanem megcsókolta az utalt feleség fölemelt ujját, kezefejét.

— No hát legyen a tied.

Ez aztán sose nézte meg a fia sirját többé.

Mutató tábla.

Szerkesztőségi hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 2—5-ig.

Kiadóhivatali hivatalos órák: d. e. 6—12-ig, d. u. 1—8 óráig.

Nyilvános olvasóterem a nyári szünidő alatt zárva.

A kir. tábl. hivatalos órák: a segéd- és kezelő hivatalokban d. e. 8—12-ig, d. u. 2—6 óráig tartanak. — Az iktató-kiadó-hivatal és az irattár a felelők felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt. **Felülvizsgáló tanács** szóbeli tárgyalásai szerdán, vagy ha szerda ünnepre esik, csütörtökön tartanak meg. Jegyzői iroda a Podmaniczky házban d. e. 9—11 s. d. u. 2—3 óráig, ünnepnapokon d. e. 10—11 óráig van nyitva. Jegyzői iroda vezetője az iratokat d. e. 9 és d. u. 4 ó. veszi át.

Kéziratok visszaszolgáltatása a szerkesztőség nem vállalkozhatik. Kérjük t. munkatársainkat és mindazokat, akik bármi irott dolgot küldenek be hozzánk, hogy a papírnak csak az egyik oldalára írjanak.

Múzeum, a kollegiumban, nyitva van vasárnaponként d. e. 10—12-ig.

A kir. törvényszéknél jegyzőiroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra közt, vasárnap és ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 és d. u. 6 órákor, ünnepnapokon d. e. 11 órákor.

A debreczeni kir. járáshíroság szóbeli kezeseteket, kérelmeket és nyilatkozatokat fölvesz kedden és pénteken d. u. 3-tól 5-ig, a felek megjelenhetnek minden szerdán.

A Gönczy-egyesület „Othona” keresk. akadémia palotájában.

Függetlenségi könyvtár, nyitva kedd, csütörtökön és szombaton este 6—7-ig.

Ujdonságok.

Csarnok. Több oldalról hozzánk érkezett óhajtatásnak kívánunk eleget tenni, midőn lapunknak eddig »Regény» címmel ellátott rovatát névben is, tartalomban is megváltoztatjuk. Neve ezentúl »Csarnok» lesz. Tartalmát pedig felváltva aethetikai, irodalmi tanulmányok és nagyobb terjedelmű, értékebb szép-irodalmi dolgozatok fogják alkotni. Új »Csarnok»-unkat *Dr. Gulyás István* főiskolai tanár, kitűnő dolgozótársunk: »Kölcsy»Parainesis» a középiskolában» cz. nagy értékű dolgozatával nyitjuk meg abban a biztos hitben, hogy olvasóinknak sok élvezetes és tanulságos percet fogunk vele szerezni.

*** Magyar reformátusok Amerikában.** A magyar reformátusok egyre jobban szervezkednek Amerikában, hogy a magyar kivándorlottak érdekeit megvédjék. Legutóbb hét amerikai református pap elhatározta, hogy egyházmegyéjé alakít s magyar lapot indít, amelynek szerkesztését *Harsányi Sándor* clewelandi lelkészre bízzák. *A newyorki* új lelkész állomásra *Demeter Bertalan* választották meg s szeptember 29-én avatták fél. A beiktató beszédet ez alkalommal *Harsányi Sándor* mondotta.

*** Dr. Tihanyi Sámuel temetése.** Debreczen szab. kir. város tisztelebéli főorvosát ma délelőtt temették el a család tagok, a nagyszámú rokonság és ismerősök igaz részvételével. A halottas háznál *Krausz Vilmos* főrabbi, a sírnál pedig *Dr. Balkányi Ede* orvos mondott megható beszédet. A helybéli cs. és kir. 39. gyalogezred zenekara is kivonult a temetésre, mert a megboldogult tudvalevőleg, mint ezredorvos sok éven szolgált hazáját. — A városi hatóságot *Simonffy Imre*, kir. tanácsos polgármester *Körner Adolf* tanácsnok, *Vessey Imre*, anyakönyvezető képviselték a temetésen. A honvéd századot *Foittin János* százados vezette. A honvéd és közös tiszti karból többen jöttek meg. A helybéli orvosgyógyászati egyesület teljes számban volt képviselve. *Szikszay Gyula* tüzoltő főparancsnok egy szakasz tüzoltóval kísérte ki a temetőbe a tüzoltó-egylet volt orvosát. Ezenkívül még számos egyesület és társulat volt képviselve az egész város részvételével végbe ment temetésen. Béke lengjen porai felett!

*** József Ágost balesete.** A pesti lapok azt írták, hogy *József Ágost* főherceg a máramarosi vadászat közben bokacsonttörést szenvedett. Most arról értesülünk, hogy nem bokacsonttörés történt, hanem csak egy kis rándulás, a melynek következtében a láb bokában megdagadt. Pár napi pihenés után a főherceg teljesen meg fog gyógyulni, s Egyiptomban fogja a telet tölteni, hova október végén megy.

*** Az összes iskolák bezárva.** A v. tiszti főorvos jelentése alapján *Simonffy Imre* kir. tanácsos polgármester városunk összes elemi iskoláit folyó hó 21-től kezdődőleg a dühögő kanyaró és vörheny járvány miatt további intézkedésig — bezáratta s erről az iskolaszéki elnökök átíratban ma értesítette.

*** Köszönetnyilvánítás.** *Dr. Tihanyi Sámuel* temetése alkalmával koszoru megváltás czimén, a helybéli izr. iskola szegénysorsu tanulóinak téli ruhával való ellátás czéljaira *Steinfeld Antal* 25 frtot, *Biedermann József* 10 frtot, *Falk Lajos* 10 frtot, *Darvas Izidor* 5 frtot, *Weisz Mór* 5 frtot, *Weisz Sándor* 5 frtot, *Dr. Popper Mór* 5 frtot, *Stern József* 5 frtot, *Zorger József* 3 frtot, *Dr. Örvös Lajos* 3 frtot és *Weichinger Károly* 2 frtot adakozott. Fogadják a nemeskeblű adakozók ez uton is az iskolaszék háta közönetét nemes adományaikert.

*** A huszadik öngyilkos.** Sopronban *Reif Mihály* 76-ik gyalogezredbeli katona tegnap délután a kaszárnnyában szíven lötte magát. Tettének okát nem tudják. Fejtűnő azonban, hogy Sopronban egyre másra követnek el öngyilkosságot a katonák. Ez évben már a huszadik öngyilkosság. Alighanem a czudar bánásmód kergeti a halálba a derék fiukat. Viz-gyalogot kérünk kricszminiszter ur!

*** Róza Sándor kollégája.** Szegeden egy börtönben megöszült vén gonosztevő került újra börtönbe, a honnan most már mas aligha szabadítja meg, mint a halál. — *Csonka Ferencz*, *Róza Sándor* cimborájára 22 esztendő óta kiállván. Nemrég szabadult ki s azóta halászatból élt. Evándorolt a Tisza vidékére s újabb nem is hallottak róla. Egy-zere betoppant Szegedre s alghogy megjött, érkezett a csendőség távirata, hogy fogják el Csonkát, mert Szlavoniában gyilkosságot követett el. *Szekula József* rendőrbiztos elment Csonkahez és vallatni kezdte. Csonka felelet helyett leszurta a biztost, a ki most haldoklik. A rája rohanó rendőrök ellen késsel és pisztyolyal vedelezett a betyár s csak úgy lehetett lefegyverezni, hogy kardcsapásokkal keresztülvágták a csuklóját. Beszélgették a börtönbe. Mikor itt megkérdezték tőle, miért bántotta a biztost, azt felelte: »Tudom is én, elment az eszem. Külömben is, — tette hozzá dacoson, miért nem akasztottak fel már régén. — Kérdemteltem én már elégszer az akasztófát.»

*** A debreczeni jótékony egyesület** 1895. okt. hó 20-án d. u. 3 órákor az árvaház üléstermében választmányi ülést tart, a melyen a következő tárgyak kerülnek tanácskozás alá: 1. Leányok kiadása az árvaházból. 2. Segélyezések. 3. Folyóügyek.

*** Egy kis helyreigazítás.** Lapunk 203. számában közöltük, hogy nemzetünk egyik legnagyobb lantosának, *Tompai Mihály* szülővárosa, *Rimaszombat*, szobrot emel, melyet a jövő évben lepleznek le. Mint most hiteles helyről értesítenek bennünket, a szobrot nem Rimaszombat állítja, bár a szoboralaphoz évről-évre tetemes öszeggel járult, — hanem felállítják egyrészt *Gömörvármegyének* a millennium emlékére tett 5000 forintos adományából, másrészt a *Tompai szobor bizottság* által 1883. óta gyűjtött, körülbelül 5000 frtnyi pénzeszegekből.

*** Orvosszigorlati reform.** A bécsi egyetemen, az orvosi fakultáson a szigorlati rendszert reformálni akarják. Beszűn etik a zoológiai, mineralógiai és botanikai vizsgálatot, tehát az új szabályzat értelmében a természetrajzi tárgyakból ezután ép úgy, mint Budapesten, nem kell szigorlatot tenni; megkivánják azonban a gyakorlati kémia alapos ismeretét, mert a kémia naponként produkál új orvosságokat (csak a múlt évben 282-öt) és kell, hog

a gyakorlati orvosnak fogalma legyen összetételekről. Az új szigorlati rendszer a klinikai kiképzésre helyezi a fősúlyt, mert évek óta hallani panaszokat a tanulók hiányos, gyakorlati kiképzetéséről és ezt a tanítás centralizálásának tulajdonítják. A szigorló orvost a kórbonczattal kapcsolatban a bakteriológiából is megvizsgálják. — A bécsi orvosi kamara egy kormányleiratot tárgyalt, melyben az osztrák kormány értesíti a kamarát, hogy a magyar kormány hajlandóságot tanúsítana az iránt, hogy a monarchia két országának egyetemén kiadandó orvosi diplomák úgy Ausztriában, mint Magyarországon viszonyoságot nyerjenek. Egyben arra kéri az osztrák kormány a kamarát, hogy készítsen gondos kimutatást arról, hogy mely osztrák egyetemen diplomát nyert orvosok működnek most a magyar korona országában.

* **A kölcsönös segélyző egyesület** holnap után, vasárnap délelőtt tarja meg rendkívüli közgyűlést, melyet ajánlunk a részvényesek figyelmébe.

A László-malom bünpörének végtárgyalása.

(Saját levelezőnk től.)

Nagyvárad, okt. 17.

Tegnap kezdődött meg a László-malom bünpörének végtárgyalása a közönség rendkívüli érdeklődés mellett. A tvszék tárgyaló termébe csak jeggyel lehetett bejutni.

Milye Gyula tvszéki elnök tömören adta elő a tényállást, s a vádlatot, mely szerint *Edelmann* javára 262.900 frt, *Feldheim* javára pedig 118.000 frt lett elkönnyelve hamis könyvelések által.

Szabó József panaszost hallgatták ki legelőször, ki tudvalevőleg a László-malom részvénytársaságnak elnöke volt.

Hosszasan előadta panaszát, s a társaság részére 105.000 forintot kér megállapíttatni.

Utána *Konda* Samu I. rendű vádlottat hallgatták ki, a ki azt vallotta, hogy az utóbbi években a malom-üzlet nagyon rosszul ment. A főkönyveket ő vezette. *Szilágyi* vezérigazgató öngyilkosságának s a r. társaság bukásának indító okát nem tudja. Azt vallotta, hogy *Szilágyi* vezérigazgató rendelkezése számos olyan tételezt be, melyekről tudta, hogy azok nem helyesek.

Beismeri *Konda* azt is, hogy az egyenlegek több éven keresztül meg lettek hamisítva s az azt igazgató határozott utasítására tette.

A főkönyvben kimutatott hamisításokat azonban tagadja, úgy szintén a *Feldheim* és *Edelmann* folytatott bűnös üzemeit is.

Megtagadta még a saját írását is.

A tárgyalást ma folytatták, s a 2-od rendű vádlottat hallgatták ki.

A tárgyalás előreláthatólag csak a jövő héten ér véget.

Betöréses lopás.

(Saját tudósítónktól.)

Debreczen, okt. 18.

Beálltak a hideg napok, — megkezdődtek a betörések.

A szegény ember a tengeri törés és a krumplicsás után keresetképtelenné lesz. Hogyan keresse kenyerét?

Megszóllal benne a rossz dalmon és lopásra adja magát. Pedig ha napjába egyszer ehetne, vagy lenne egy parányi hely, hol fejét lehajthatná, meglehet, hogy becsületes ember maradna, s egy dolgos kézzel többet nyerénék. Debreczenben már régen készülnek a szegény és dologház felépítéséhez s lehet, hogy ez meg is lesz, de mikor?

Addig még sok ember fog a bűn útjára térni, mint a rendőri krónikák bizonyítják.

Az éjjel volt az első betöréses lopás, s

hogy hány fogja ezt még követni, azt nem tudjuk, de annyit sejtünk, hogy nem ez lesz az utolsó.

Az éjjeli betörésről tudósításunk a következő:

Rankai József szt.-anna-utcai fűszerkereskedő kellemetlen tapasztalatokra ébredt ma, mikor 5 órakor reggel az udvarra lépett, meglepetve látta, hogy a kerítés utcai falához egy létra van támasztva. További vizsgálódás után azt is észrevette, hogy boltjának udvarra nyíló ablaka be van törve. Az utcára kimenve ott is talált egy létrát kívülről támasztva az épülethez.

Azonnal értesítette a központon levő rendőrséget, honnan *Balázs* rendőrbiztos sietett az ügy megvizsgálására.

Ekkorára oda érkezett *Nagy* Ferencz, kinek szintén a közelben van fűszerkereskedése és panaszkodott, hogy az éjjel létráját ellopták.

Balázs rendőrbiztos a vizsgálatot megejtve megállapította: hogy a tolvajok — mert minden bizonynyal többen voltak — egy létrával akarták a lopást végrehajtani azonban látták, hogy így lehetetlen *Nagy* Ferencz kereskedőtől loptak egy másik létrát. A tolvajoknak tehát a *Nagy* Ferencz udvarának leg hátulsó részén levő fűszer oldaláról kellett volna leakasztani a létrát, a mi pedig ismeretlen embereknek aligha sikerült volna, mivel az udvaron két hamis kutya volt, a melyek is — mint *Nagy* Ferencz mondja — egész éjjel csak egykettőt vakkantottak. Ismerősnek kellett tehát lenni annak tökéletesen a viszonyokkal, ki a létrát lopta, ez pedig nem lehet más, mint a *Nagy* Ferencz kocsisa.

Megállapította továbbá, a rendőrbiztos, hogy a tolvajok, a boltnak udvarra nyíló ablakán behatolva, — a kasszát feltörték, s az abban levő mintegy 8 frtyi készpénzt, 4 rud szalámit, coynaccal és más italneművel tett ünegeket, nagymennyiségű szivarokat és a *Rankai* segédjének ott hevert zsebhóráját magukhoz véve, ugyanott, a hol bementek, eltávoztak. Valószínűleg azonban megzavarhatta őket valaki, mert a létrákat nem szállíthatták el.

A gyanuba került kocsisát letartóztatták. Kutatást tartottak nála, de semmit sem találtak.

A kocsis kihallgatásakor tagadott mindent. Csodálkozását fejezte ki, hogy őt gyanúsítják, holott ő egész éjjelen át nyugodtan aludt.

Ellene vall azonban a létrapálláson kívül még az is, hogy csizmája talpába vert szegék nyomai meglátszanak a földön, közvetlenül a létra mellett.

A vizsgálat az ügyben tovább folyik.

A letartóztatott kocsis nevet a rendőrség tekintettel arra, hogy a többi bűnösök még szabadon vannak, elhallgatja. Remélik azonban, hogy a letartóztatott kocsis büntársai meg a mai nap folyamán kézrekerülnek.

Rankai József fűszerkereskedő az okozott kár nagyságát még nem tudja, annyi azonban bizonyos, hogy a lopott holmik száz forintnál nagyobb értéket képviselnek.

Táviratok.

A külügyminiszter Budapesten.

Budapest, okt. 17. a (Debreczen eredeti távirata.) *Goluchowski* Agenor külügyminiszter tegnap déltán Budapestre érkezett s meglátogatta *Bánffy* Dezső miniszterelnököt, *Fehérváry* Géza honvédelmi és *Jósika* Samu Ö Felsőge személye körüli minisztereket. Ma déltán *Bánffy* miniszterelnök a külügyminiszter tiszteletére ebédet ad, melyre a kormány összes igjai és a szabadelvű párt vezére is hivatalosak.

A külügyminiszter az *Angol királyné*-ban rendelt lakást. — Társaságában vannak gróf *Szécsen* Miklós és *Merei* Kajetan. Gróf *Goluchowski* több napig marad Budapesten. Hír szerint ez alkalmat fel fogja használni arra

is, hogy a magyar kormányval a Szerbiára nézve fenálló sertésbeviteli tilalomnak küszöbön levő megszüntetése dolgában értekezzenek.

Ferencz Ferdinand betegsége.

Budapest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) *Ferencz Ferdinand* presunniv trónörökös betegsége meghülés folyán sokkal súlyosabbra vált, úgy hogy orvosai rendelkezésére délibb vidékre kell neki *Lussinpiccoló*ból mennie. Még nem döntöttek végleg abban a kérdésben, hogy hova menjen, de az orvosok majdnem egyhangulag *Korfu* mellett foglaltak állást.

Az osztálysorsjáték huzásai.

Budapest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) Az osztálysorsjáték folytatolagos huzásain 30 ezer koronát nyert a 7062 sz. 20 ezer koronát a 73501 sz. sorsjegy.

A pápa haldoklik.

Budapest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) Mint a párisi „*Jour*“ jelenti, a pápa betegsége oly súlyos fordulatot vett, hogy fölépüléséhez alig lehet remény, sőt a nevezett lap állítása szerint a pápa már tegnap este óta haldoklik, de környezete érthető okokból titkolja a valót. A *Stephani* ügynökségnek ma hajnalban érkezett távirati tudósítása azonban valótlannak jelenti ki a „*Jour*“ híresztelését. A pápa gyöngékedik ugyan, de állapota komolyabb aggodalomra nem adhat okot.

Az osztály sorsjáték huzásai.

Budapest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) Az osztálysorsjáték huzásait ma folytatták. Délig a következő nagyobb nyerményeket nyert sorsjegyeket huzták ki: 60 ezer koronát nyert a 89510 négyezret az 52476 és az 58670, kétezeret a 88, s végül ezer koronát nyert a 47710 számú sorsjegy.

Ezredes és őrnagy párbaja

Bpest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) A „*Telefon* *Hirmondó*“ jelenti, hogy *Aradon* a 33 gy. ezred törzstiszti karában nagy botrány történt, melyről az ottani lapok szenzációs tudósításokat közölnek; ugyanis egy alkalommal *Csikós* ezredes, *Wészits* őrnagy, nejeire megjegyzést tett. *Wészits* őrnagy, a férje provokálta ezért fellebbvalóját, ki azonban a kihívást nem fogadta el. *Wészits* őrnagy neje erre egy tiszt gyűlésen korbács-csal kezében megjelent, s ott a tisztikar szemelátára inzulálta, *Csikós* ezredparancsnokot. — A nőieségéről megfélekedett őrnagynét két hadnagy vezette ki a gyűlésből. Nemsokára az ezredes is eltávozott. A kinos ügynek ma volt a folytatása, ugyanis báró *Waldstätten* tábornagy temesvári hadtestparancsnok rendelkezésére szigorú felételek mellett meg kellett verekedniük.

A pisztolypárbajban egyik fél sem sebesült meg.

A zágrábi gaztett ellen.

Budapest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) A budapesti hazafias, egyetemi ifjuság ma déltán gyűlést tart, melynek egyetlen tárgya az, hogy miként torolja meg az egyetemi ifjuság a magyar zászló meggyalázását.

A kereskedelmi tárcza költségvetése.

Budapest, okt. 18. (A „Debreczen“ eredeti távirata.) A képviselőház pénzüg. bizottsága ma délelőtt 10 órakor tárgyalta a kereskedelmi tárcza költségvetését. Az előadó javaslatához hozzájárultak.

Sport.

A kerékpár a hadseregben. Az idei francia hadgyakorlatok alatt már jelentékeny szerepe volt a kerékpárnak. Külön osztályt állítottak fel, hasonlóan az angol hadsereg kerékpáros osztályához, amelynek az a feladata, hogy a hadműveleteket teljesítő csapatok előtt az utakat és területet, amelyen átvonulni fognak, gondosan átízzsálgassák, továbbá az utvonalba eső városokat és helységeket a mennyire lehetséges leírják, — azoknak védelmi állapotáról tudomást szerezzenek, a vasutak vagy vízi közlekedési vonalakról pontos információkat hozzanak. Különösen nagy hasznát vette a kerékpárnak a francia hadsereg mostan a madagaszkári expedíció alatt. A kerékpárosok egész Antananarivóig nyomultak előre, s az erődítések állapotáról, nemcsak tudósítást szereztek, hanem amatőr-fényképeket is vettek föl. Az angol hadseregben minden ezredhez öt kerékpárost osztottak be. A kerékpáron ülő katona is teljes feyverzetben van. Az idei német hadgyakorlatokon is kipróbálták a kerékpárt. Az eredményről még hivatalos értesítés nem jelent meg, de annyi bizonyos hogy több alkalommal kitűnő szolgálatokat tett. Mindenesetre érdekes foglalkozni erről az illetékes katonai köröknek, mert a szárazvég stratégiai műveleteire nagy befolyással lesz a német kőszörűs találmánya!

Törvényszék.

László-malom bűnpöre.

Tegnap délelőtt 9 órakor vette kezdetét a nagyváradai törvényszék előtt a László-malom bűnpörének vég tárgyalása.

A nagyszabású tárgyaláshoz a bűnügyi tárgyaló terem már tegnapelőtt berendezték. A bírók pódiuma előtt két hatalmas asztal áll, a melyekre a László-malom pénztári és üzleti könyveit helyezték el. A huszonegy darab könyvről tegnap reggel a tárgyalás előtt kocsin szállították át az ügyészség épületéből a tárgyaló terembe, a hol a héten már többször megfordultak, mikor dr. Simonffy Béla ügyésznek tanálmányozás végett bocsátattak rendelkezésére.

Ez alkalomból a „Nagyvárad” a következő rokonszenves sorokat hozza a bűnpörben szereplő két debreczeni előkelő jogászról:

Vádló és védő.

A szenzációs bűnpörben, melynek ma kezdődő befejezése iránt nemcsak városunk közlebről érdekelt közönségében, de ország-szerte rendkívüli az érdeklődés, különösen két főszereplőre irányul a figyelem. Mindkettő személye idegen nálunk, a szomszéd Debreczen kölcsönözte őket ide.

Simonffy Béla, Simonffy Imre Debreczen város jubilált polgármesterének egyetlen fia, a debreczeni kir. ügyészség tagja, elegáns, intelligens és ami hölgyolvasóinkat bizonyára érdekelné fogja, megnyerő külsejű, nőtlen fiatal ember. A debreczeni társaság egyik kimagasló alakja, kit nemes egyszerűsége és szeretetreméltósága közkedvelté tett. Szakmájában ritka képzettséggel bír, tárgyilagossága, nyugodt, értelmes előadása a jobb szónokok közé emelte.

Mint értesülünk, kitüntető megbízatását, hogy a „László-malom” nagy port felvert bűnpörében ő képviselje a vádhatóságot, azon körülménynek tulajdonítja, hogy Bulyovszky József nagyváradai kir. ügyész személyes okokból nem óhajtott a vádló szerepét viselni és Cserna Vincze kir. főügyészt felkérte helyettesének kijelölésére. A főügyész választása a fennemlített előnyös tulajdonoknál fogva könnyen érthetően Simonffy Béla kir. ügyészre esett. Nem csekélyebb, sőt tekintettel politikai szereplésére még nagyobb érdeklődés mutatkozott dr. Bakonyi Samu debreczeni ügyvéd iránt, kit Konda Sámuel vádolt választott védőjéül. A még aránylag igen fiatal ember máris egyi-

ke a magyar jogász világ egyik fényes csillaga. Geniális, ritka műveltségű, tüzes, de mindamellett megmondott szónok, ki előadásával épügy, mint érveivel, magával ragadja a hallgatóságot. A debreczeni függetlenégi pártnak ő az egyik vezére és már két ízben volt képviselőjelöltje. Egyideig főmunkatársa volt a „Debreczeni”-nek és mint hírlapíró velős politikai cikkeivel keltett feltűnést.

A két jeles debreczeni jogász és szónok itt szemben fog állani egymással és a közönség lefolyandó szónoki harcra a szenzációs vég-tárgyalás legérdekesebb mozzantára lesz.

Régi bűn új büntetés. Igaz, hogy rég történt, de azért élénk emlékezetben van az a nagy balkézmanőver, mely a „gazdák és iparosok hitelszövetkezte” debreczeni fióktelepének árcsaruoka megboldogulása után Csutak Kálmán és társaira kiderült. A f. év január hó—30-ig tartott törvénytől kezdve a vég-tárgyalás után az első bíróság Csutak Kálmánt hűtlen kezelés, magán okirat hamisítás és sikkasztás büntette miatt hét hónapi börtönrre, Szöllösy Bélát és Thalviser Alajost hűtlen kezelés és magánokirathamisítás miatt mondotta ki bűnösnek és Szöllösy Bélát 7 hónapi, Thalviser Alajost 6 hónapi börtönrre ítélte. Most került az ügy a kir. tábla elé, hol dr. Kiss Endre bíró terjesztette a büntető tanács elé s a magánokirathamisítás vádja alól mind hármat felfüggesztette, Csutak Kálmánt a sikkasztás vádja alól is. Ennek következtében a 2-od foku bíróság következőképen állapította meg büntetésüket: Csutak Kálmánt 4 hónapi fogságra és 1 évi hivatalvesztésre, Szöllösy Bélát és Thalviser Alajost 3—3 hó api fogságra és ugyancsak egy-egy évi hivatalvesztésre és mind hármat polikai jogaik gyakorlathatól 1—1 évre felfüggesztésre ítélte.

Közgazdaság.

A biztosítási intézetek és a kiállítás. A kereskedelemügyi miniszter az ezredéves kiállítás propagálásá érdekében felhívást intézett egyebek között a hazánkban működő biztosító társaságokhoz is, a melyek tudvalevőleg nagy ügynöki szervezet el bírnak. Ezen felhívás folytán John A. Mc. Gail a „New-York” amerikai életbiztosító társaság elnöke körrendeletet intézett a társaságnak a világ minden részében lévő képviselősegeihez, a melyben utasítja őket, hogy működjenek közre a budapesti 1896. évi ezredéves kiállítás sikerének előmozdításában és készséggel tegyenek eleget a hozzájuk ez iránt érkező megkereséseknek.

Magyar gázizzófény részvénytársaság. E vállalat most tette közzé előző számadását, a mely nem egészen 9 hónapi időszakról szól. A tiszta nyereség 120,295 frt 11 krt tesz, a mi a 300 000 frtos részvény-tökeken több mint 35%-os jövedelmesség. A vállalat a lefolyt üzletévben Budapesten 14,978 darab, vidéken 14,535 darab égetőt adott el; továbbá üzembe helyeztet egy mechanikai kötődét és egy műhelyt, az égetők előállítására. Most mint legújabbban értesülünk, a magyar gázizzófény részvénytársaság összes részvényei a bécsi „Lander”-ban és a párisi „Aber”-féle gázizzófény részvénytársaság hírtokába mentek át. Így kerülnek a jövedelmező magyar vállalatok idegen kézbe.

Kereskedelmi követelések bírói illetékessége. Majdnem az összes ipar és kereskedelmi kamarák felterjesztésében kérték orvoslást, a kuria ama döntvénye ellen, a mely a 20 frtot meg nem haladó kereskedelmi pereket a községi bíróságok illetékességébe utalja. E felterjesztésekre a kereskedelmi miniszter értesítette a kamarákat, hogy az ügyet az igazságügyminiszter figyelmébe ajánlotta, a ki kijelentette ugyan, hogy a kormányknak nincs ugyan ingerenciája a kuriai döntvények érdemére, de nem lehetetlen, hogy a kuria a kérdéssel más szempontokból esetleg még foglalkozni fog. Egyelőre az igazságügyminiszter csak arra szorítkozhatott, hogy a felterjesztést tudomásáért véget a kuria elnökségének megküldötte.

CSARNOK.

Kölcsey Parainese a középiskolában.

Irta: dr. Gályas István.

I.

Apáczai Cseri János prot. pap-tanár a XII. században már magyar nemzeti alapon akarta szervezni közoktatásunkat. Egészségét, állását, jövőjét feláldozva, — szűk látókörű karitásainak és irigyeinek ellene irányított fondorlataival mit sem törődött a nagy eszméért. Kartársai nem értették meg, ő maga a küzdelem közepén összerogyott, az eszme — megbukott.

Azóta több mint 200 esztendő telt el, sok minden megváltozott, átalakult a nemzet képe, sokat elvesztettünk, a mit meg kellett volna tartanunk, de sokat is nyertünk, amiről kétszáz esztendővel ezelőtt nem is álmodtunk. Nyereségeink közt alig van fontosabb annál, mint hogy Apácainak eltemetett nagy gondolata feltámadt, él és munkálkodik közöttünk.

Alig van ma széles hazában művelt ember ki a magyar nemzetiségi eszmét társadalmi és nemzeti életünk minden ágában, de különösen a nevelésben érvényesíteni ne akarná.

A nemzetiségi eszmének ez általános meggyökerezése szívünkben drága kincs nekünk, melynek becsét csak az tudja igazán felfogni, ki visszagondol arra — a szegénytelen időre, mikor a magát miveltnék tartó magyar ember szegylet magyarul beszélni s valamint divatezikkéért, úgy tudományért és műveltségért idegen fördre járt.

Nem arról akarok szólni, hogy az eszmének új életre keltése, felvirágoztatása miként történt; fényes, kitűnhetetlen betűkkel feljegyezte ezt már a magyar történet multja. Nem is azoknak a hősöknek emlékezetét akarom felújítani, kik ez eszme szolgálatában harcolva, magukat a magyar nemzet örök hálajára tették érdemessé; bár a reájuk való hálás emlékezés soha semmi körülmények közt nem időszertűlten. Csak azt a — különösen manap-ig — sokat emlegetett, de eléggé nem méltányolt szent kötelességet óhajtom hangsúlyozni, melyet nemzeti művelődésünk fejlethetetlen emlékü bajnokai örökség gyanánt rank hagytak: ennek a drágán megszerzett nemzetiségi eszmének hűséges ápolását, erősítését és a jövő nemzedék lelkébe való átplántálását.

Ezt a kötelességet, ha önmagához hű akar maradni s hazafisága nem pusztá frázis, minden igaz honpolgárnak szem előtt kell tartania; de szem előtt kell tartania különösen a magyar tanárnak, kire a nemzet legdrágább kincsét, a jövő nemzedék kiképzését, az ifjúság nevelését bízta.

I koláinknak nem lehet, nem szabad megelégedniök azzal, hogy az egyháznak hű tagokat, a családnak becsületes egyéneket, a tudománynak szorgalmas munkásokat s a társadalomnak tiszta jellemeket nevel; a vallásos érzéssel, a családi élet és társadalom megkövetelte jelemliszilárdsággal, a tudományokhoz való őszinte ragaszkodással a legszorosabb összeköttetésbe kell hoznunk a nemzeti érzés gondos ápolását is.

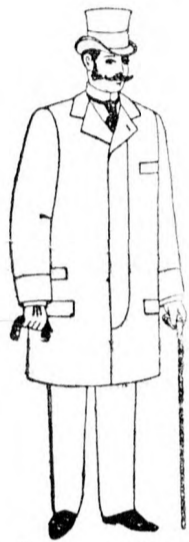
Egy tiszta, szent és nélkülözhetetlen idealizmusnak követelménye ez, azé az idealizmus, mely nélkül semmiféle erkölcsi társaság, annál kevésbbé egy nemzeti társadalom sokáig fenn nem állhat s melyet — fájdalom — mai nagyon is utilitáris irányba tért korunkban hangsúlyozni szükséges.

Ennek a nemzeti alapon nyugvó iskolai nevelésnek mindenkor egyik leghathatósabb eszköze volt az irodalmi alkotás, az t. i., mely nem a jól-rosszul összetákolott tankönyv teteleinek betanításán, kevés értékű könyv-nélkülöztesén, vagy a magára hagyott növendék olvasásán, hanem a nevezetesebb írók válogatott műveinek alapos bonczolásán, beható magyarázatán és megértésén alapul.

Az ország legnagyobb és legrégibb
férfi-, fiu- és gyermek-
RUHÁK RAKTÁRA

fennáll egy félszázad óta.

Az 1895-6-iki őszi és téli idény újdonságai:

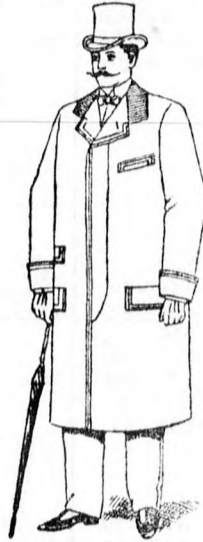
Őszi felöltő
11 frt
és feljebb.

Öltöny
13 frt 50 kr.
és feljebb.

Utazó köpeny
17 frt
és feljebb.

Téli felöltő
18 frt
és feljebb.

Gyermek
Costüm 5 frt
és feljebb.

NEUMANN M.

Debreczen, főter, a főposta átellenében.

Az üzletház elvei: Lelkiismeretes kiszolgálás, szigoruan megállapított és minden da-
 rabon **feltüntetett határozott árak.**

Saját raktárak:

Budapest: IV.: Muzem-körut 1.

Bécs VI.: Mariahilferstrasse 35.

„ IV.: Wiedner Hauptstrasse 8.

„ I.: Kärthner-Strasse 31.

Nagy-várad: Bémer-tér, kishidfőnél,
Lévay-ház.

Temesvár: Belváros, Hunyady-u. 64

Belgrád: Fürst Michael-Strass 4.

Fiume: Corso 497.

Ujvidék: Grand Hotel melltt.

Sofia: Alexanderplatz 1.

Triest: Via Ponto Rosso 1.

Zágráb: Ilica 6. Grand-Hotel.

Sarajevo:

Kragujevac:

Nisch: stb., stb